

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ

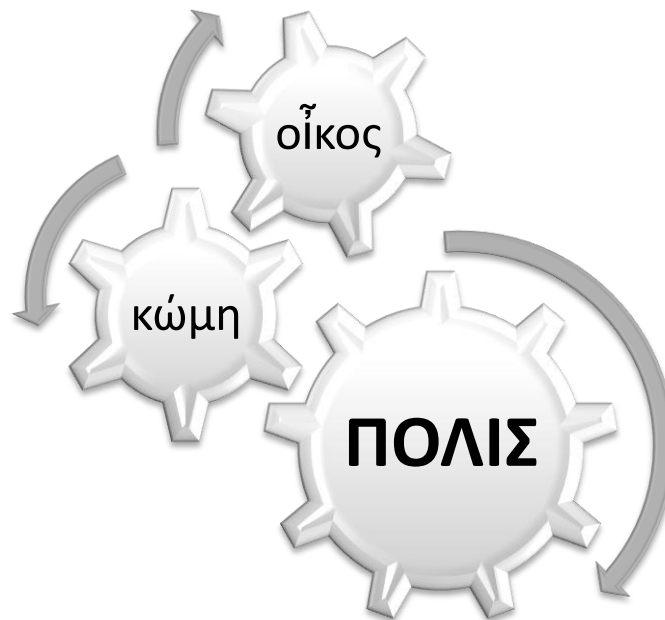
Ε Ν Ο Τ Η Τ Ε Σ 1 6 - 1 9

Ενότητα 16. Η πόλις

1. Ποια η συλλογιστική πορεία του Αριστοτέλη;

Ο Αριστοτέλης διατυπώνει έναν **παραγωγικό** συλλογισμό : αφετηρία του είναι μία γενική διαπίστωση (ορισμός της έννοιας *πόλις*) και στη συνέχεια ερευνά τις υπερκείμενες έννοιες (κοινωνία, αγαθό). Ο συλλογισμός λειτουργεί **τελεολογικά**, **προϋποθέτει δηλ. ότι το νόημα κάθε πράγματος στον κόσμο πρέπει ν' αναζητηθεί στο σκοπό του**. Έτσι στο συγκεκριμένο θέμα η **τελείωση** της κοινότητας είναι η πόλη, που εκπληρώνει το σκοπό του αγαθού.

2. Με ποιο τρόπο ιεραρχούνται οι διάφορες μορφές ανθρώπινης κοινωνίας στο κείμενο; Ποιο τελικά κριτήριο τις διακρίνει;

Το κριτήριο που διακρίνει τις *κοινωνίες* είναι η ποιότητα του αγαθού (του *κυριωτάτου πάντων*) που με τη σειρά του καθορίζει και την μορφή της σημαντικότερης πολιτείας. Η σχέση τους όμως είναι συμπληρωματική, η κάθε μια εμπεριέχει τις άλλες.

3. Η φύση ποιο ρόλο έχει;

Η φύση είναι το τέλος, καθορίζει δηλ. την ύπαρξη της διαδικασίας που βαίνει προς ένα αρτιότερο, πιο ολοκληρωμένο τρόπο ύπαρξης. Η πόλη, όπως όλα τα δημιουργήματα της φύσης, έχει προκαθορισμένο σκοπό την αυτοτελείωσή της

Ενότητα 17. Ο άνθρωπος ζῶν πολιτικών.

1. Ποια τα βασικά σημεία του κειμένου;

- Σύγκριση του ανθρώπου με άλλα κοινωνικά ζώα (όπως οι μέλισσες).
- Ο άνθρωπος έχει τον λόγο.
- Ο λόγος είναι σκέψη και ομιλία, όχι φωνή.
- Η φωνή είναι άναρθρη, ο λόγος είναι έναρθρος.
- Ο λόγος προϋπόθεση δημιουργίας πόλεως.

2. Γιατί ο Αριστοτέλης συγκρίνει άνθρωπο και ζώα; Γιατί είναι

εμπειριστής στην σκέψη και στην πρακτική. Είναι φανερόν λοιπόν (δηλον) ότι ο άνθρωπος είναι πλάσμα της φύσης, όπως και τα ζώα. Παρατηρεί μάλιστα ότι υπάρχουν ζώα που αναδεικνύουν κοινωνικότητα, όπως οι μέλισσες και γενικά τα ζώα που ζουν σε αγέλη. Η φύση όμως που προνόησε για αυτήν την συγκατοίκηση, όρισε για τον άνθρωπο μια διαφορετική διαδρομή : η λογική του (σκέψη και ομιλία) του δίδει τη δυνατότητα να οργανώνει κοινωνίες δίκαιες ή άδικες.

3. Ποια η ειδοποιός διαφορά ανάμεσα στα αγελαία ζώα και στον άνθρωπο; Η ικανότητα του ανθρώπου να χρησιμοποιεί τον λόγο (ἐπί τῷ δηλοῦν) για να προσδιορίσει το ωφέλιμο, το δίκαιο είναι η ειδοποιός διαφορά με τα άλλα ζώα της φύσης. Είναι εντυπωσιακό ότι ο Αριστοτέλης έχει κατανοήσει την τεράστια σημασία της γλώσσας ως έκφραση σημαίνοντος και σημασιμένου στην κατασκευή της ανθρώπινης κοινωνίας.

4. Ο Λόγος ως ειδοποιός διαφορά; Ναι. Ο Λόγος στη διπλή του διάσταση : σύστημα σκέψης και μέθοδος έκφρασης. Ο Λόγος εκφράζει κυρίως το λογιστικόν μέρος της ψυχής σε αντίθεση με την φωνή που εκφράζει συναισθήματα. Ο Λόγος περιέχει τα φωνήματα, τα δομεί όμως έτσι ώστε να παράξει νόημα! Τα φωνήματα είναι οι πιο μικρές μονάδες της δεύτερης άρθρωσης με διακριτική αξία. Δεν είναι τα ίδια φορείς σημασίας, αλλά χρησιμεύουν στο να διαφοροποιούν σημασιολογικά τις μονάδες της πρώτης άρθρωσης, τα μορφήματα. Αν π.χ. στη λέξη θέμα ['thema] αντικαταστήσουμε το αρχικό [θ] με το [δ] θα προκύψει μια λέξη με διαφορετική σημασία, δέμα ['dema]. Σε αυτή την περίπτωση, που η αντικατάσταση ενός φθόγγου με έναν άλλο οδηγεί σε σημασιολογική διαφοροποίηση, λέμε ότι οι δύο αυτοί φθόγγοι έχουν διακριτική λειτουργία και αντιπροσωπεύουν δυο διαφορετικά φωνήματα. Τα φωνήματα είναι τμηματικές και ασυνεχείς μονάδες, περιορισμένου αριθμού σε κάθε γλώσσα της οποίας σχηματίζουν τα σημαίνοντα. Κάθε φώνημα μπορεί

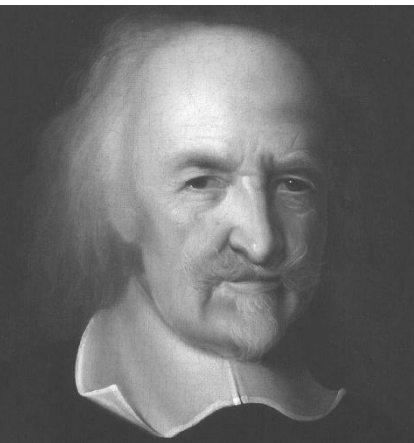
να συνδυάζεται σε μια γλώσσα με τα άλλα φωνήματα, αναπτύσσοντας με αυτά συνταγματικές σχέσεις, σύμφωνα με ορισμένους νόμους που ισχύουν γι' αυτή τη γλώσσα και προσδιορίζονται από το περιβάλλον ή τα περιβάλλοντα όπου αυτό το φώνημα εμφανίζεται. Επίσης, κάθε φώνημα εμφανίζεται σε περιβάλλοντα όπου και άλλα φωνήματα θα μπορούσαν να εμφανιστούν, βρίσκεται δηλαδή σε αντίθεση με άλλα φωνήματα και οι σχέσεις του με αυτά είναι παραδειγματικές.

Τόμας Χομπς

Ο **Τόμας Χομπς** (Thomas Hobbes, 1588 - 1679) ήταν Άγγλος φιλόσοφος. Είναι ένας από τους πρώτους διανοητές-θεμελιωτές του σύγχρονου κράτους και ιδρυτής της πολιτικής φιλοσοφίας. Το 1651 **έγραψε τον Λεβιάθαν**, (Leviathan or the Matter, Form and Power of a Commonwealth Ecclesiastical and Civil), το σπουδαιότερο έργο του. Ο άνθρωπος δεν έχει αγαθή φύση, υποστηρίζει ο φιλόσοφος, αλλά είναι εκ φύσεως εγωιστής και ηδονιστής. Το ότι τα ανθρώπινα κίνητρα σχηματίζονται εκ φύσεως από προσωπικό συμφέρον, θα μπορούσε να έχει καταστροφικές συνέπειες. Ανεξέλεγκτοι οι άνθρωποι, και καθοδηγούμενοι από την εσωτερική δυναμική, το πιθανότερο είναι πως θα αλληλοκαταστραφούν. Για να διατηρηθεί η κοινωνική ειρήνη, ο Χομπς δημιουργεί κάποιο τέχνασμα, τον Λεβιάθαν, το Κράτος, είτε με τη μορφή της απόλυτης μοναρχίας είτε της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Το σημαντικό στοιχείο είναι ότι αυτό το Κράτος έχει το μονοπώλιο της βίας και της απόλυτης εξουσίας. Ως ανταπόδοση προς τον άνθρωπο το Κράτος ασκεί αυτήν την απόλυτη εξουσία μόνον υπέρ της διατήρησης της κοινωνικής ειρήνης

«Ιδού, λοιπόν, η γένεση εκείνου του μεγάλου Λεβιάθαν, ή μάλλον (για να μιλήσουμε με μεγαλύτερο σεβασμό) εκείνου του θνητού θεού, στον οποίο οφείλουμε, ύστερα από τον θάνατο θεού, την ειρήνη και την διαφέντεψή μας».

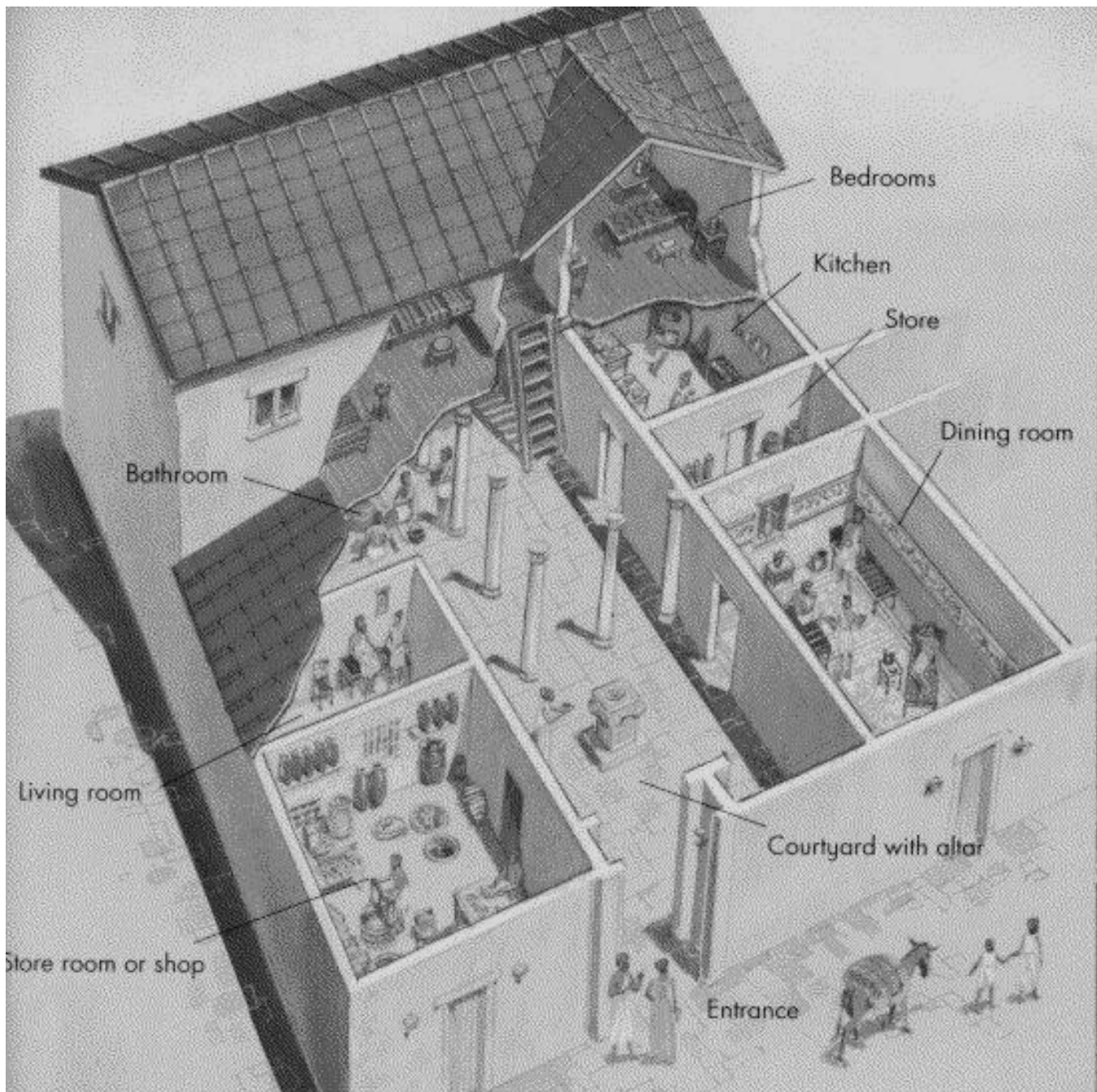
Η ηθική φιλοσοφία του Χομπς (εγωιστικό σύστημα ή «selfish system», όπως επεκράτησε να λέγεται αργότερα) χαρακτηρίζεται από ηθικό νατουραλισμό, ο οποίος ξεκινά εκ της κεντρικής παραδοχής ότι η ανθρώπινη φύση καθορίζεται ουσιαστικά από εγωιστικά κίνητρα. Ο Άγγλος φιλόσοφος υποστηρίζει ότι το κύριο καθοριστικό γνώρισμα της ανθρώπινης φύσης είναι ο εγωισμός ή η ορμή της αυτοσυντήρησης, η οποία αποτελεί μία απλή και αυτόνομη αρχή για την εξήγηση όλων των βουλευτικών εκδηλώσεων. (Wikipedia, 2020)

Το εξώφυλλο της πρώτης έκδοσης

του βιβλίου

Η ελληνική οικία ως απόδειξη κοινωνίας

Ενότητα 18. Η αρχή της πλειοψηφίας

1. Ποια τα βασικά σημεία του κειμένου;

- Η εξουσία πρέπει να ανήκει στους πολλούς, είναι μια αποψη.
- Επαγωγική απόδειξη του ισχυρισμού.
- Η αρχή της συμπληρωματικότητας : οι περισσότεροι κρίνουν περισσότερα.
- Αναλογικός συλλογισμός τα *συμφωρητά* δείπνα.

1. Σε ποια αναφέρεται ο ἕτερος λόγος; Στην προηγούμενη ενότητα ο

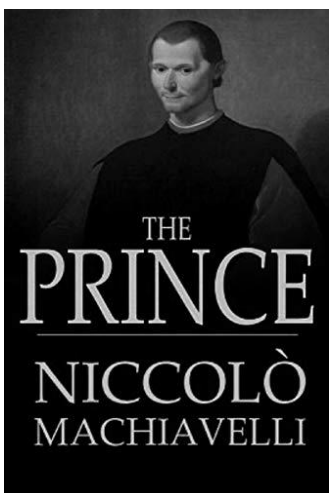
Αριστοτέλης είχε αναφερθεί στο πολιτικό ζήτημα της εξουσίας. Ποιος θα την ασκεί, ο δήμος ή οι άριστοι; Μήπως οι τεχνοκράτες ή κάποιος τύραννος; Σε όλες αυτές τις πιθανές λύσει ο Αριστοτέλης διακρίνει ελαττώματα : συνδέει έτσι τα *Πολιτικά* με την ηθική του .

2.. Ποια απάντηση δίνει; Με πολύ σκεπτικισμό αποδίδει την εξουσία στο δήμο. Δεν φαίνεται να τον εμπιστεύεται περισσότερο από όποια άλλη πολιτική λύση (πχ. Αριστοκρατία), **γιατί δεν πιστεύει σε εξ ορισμού ορθά ή μη πολιτεύματα**, αλλά σε ορθά και παρεκκλίσεις από αυτά (πχ. Πολιτεία -Δημοκρατία). Συλλογίζεται όμως την αρχή της συμπληρωματικότητας, μια ιδέα παλιά. Στον Όμηρο αναφέρεται η αρετή των πολλών (*συφερτή αρετή*, Ν ραψωδία). Αντίθετα ο **Σωκράτης** δεν έδινε σημασία στις πολιτικές γνώμες του πλήθους, εμπιστευόταν περισσότερο τους ειδικούς. Για τον **Πλάτωνα** ούτε συζήτηση : αναφερόταν σε *άμουςους βοάς*, όταν μιλούσε για το πλήθος.

3. Η αρχή της πλειοψηφίας σήμερα; Η Δημοκρατία δεν είναι μόνο η αρχή της πλειοψηφίας. Αυτή ήταν η αθηναϊκή Δημοκρατία της αρχαιότητας. Δημοκρατία που ήταν συχνά έρμαιο δημαγωγών, βραχύβια και με αποκλεισμένες τις γυναίκες και τους δούλους. Εκείνη η δημοκρατία είχε αριθμητικά χαρακτηριστικά. Δεν ήταν, δηλαδή, ούτε μοναρχία ούτε ολιγαρχία. Δεν είχε όμως ισχυρά ποιοτικά χαρακτηριστικά, παρότι ο Αριστοτέλης στα *Πολιτικά* εμπλούτισε την έννοια της. Οι ηττημένοι μπορούσαν να εξοστρακισθούν και δεν ήταν κατοχυρωμένοι. η σύγχρονη Δημοκρατία είναι «τέκνο» μιας μακράς ιστορικής εξέλιξης, αρχικά στην Αγγλία των φιλελεύθερων θεσμών, που στόχο είχαν κυρίως τον περιορισμό της αυθαιρεσίας της εξουσίας και όχι απαραίτητα την ανάδειξη των ασκούντων την εξουσία μέσω πλειοψηφικών διαδικασιών. Είναι, επίσης, «τέκνο» των δύο μεγάλων επαναστάσεων, της αμερικανικής και της γαλλικής, που ενσωμάτωσαν τις φιλελεύθερες κατακτήσεις, αλλά προχώρησαν πιο

πολύ, θέτονταςτο **αίτημα της λαϊκής κυριαρχίας**. Της άσκησης, δηλαδή, της εξουσίας από τους εκπροσώπους του λαού. Η έννοια του λαού ήταν αρχικά περιορισμένη. Και μόνο στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα κατακτήθηκε η καθολική ψηφοφορία με την ίση ψήφο όλων των πολιτών, χωρίς εξαιρέσεις. Κυρίως όμως, η σύγχρονη Δημοκρατία είναι τέκνο των στοχαστών του Διαφωτισμού του 17^{ου}, 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, οι οποίοι έχοντας υπόψη τις σύμφυτες στον άνθρωπο ατέλειες και τα όριά του, την αυθαιρεσία στην οποία κατατείνει η κάθε εξουσία, ακόμη και η πιο λαοπρόβλητη (γνώστός ο αφορισμός της τυραννίας της πλειοψηφίας του Tocqueville), ενέπνευσαν, με το έργο τους, τους θεσμούς του κράτους δικαίου, που ενσωματώθηκαν έκτοτε σε όλα τα δημοκρατικά Συντάγματα και έγιναν αναφαίρετο κομμάτι της σύγχρονης αντίληψης της Δημοκρατίας. Οι θεσμοί αυτοί, οι οποίοι εξισορροπούν την αρχή της ανάδειξης εκείνων που ασκούν την εξουσία με βάση το κριτήριο της πλειοψηφίας, είναι **η διάκριση των εξουσιών** (η κατανομή της εξουσίας σε διαφορετικούς ανεξάρτητους μεταξύ τους φορείς) και κυρίως **η κατοχύρωση των μειοψηφιών και των μειονοτήτων**, μέσω των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών (π.χ. ελευθερία λόγου, συνείδησης κλπ.), που πρέπει να μπορούν να ασκούνται αποτελεσματικά. Όπως εύστοχα παρατήρησε η Rosa Luxemburg, ελευθερία είναι η ελευθερία εκείνου που σκέπτεται διαφορετικά. Δεν πρέπει, επίσης, ποτέ να ξεχνάμε ότι ο Χίτλερ ανέβηκε στην εξουσία με ελεύθερες εκλογές. (Χρήστος Ράμμος <https://www.syntagmawatch.gr/>)

Νικολό Μακιαβέλι

Ο **Νικολό Μακιαβέλι** (: *Niccolò di Bernardo dei Machiavelli*, 1469 - 1527) ήταν Ιταλός διπλωμάτης, πολιτικός, ιστορικός, ανθρωπιστής και συγγραφέας της περιόδου της Αναγέννησης. Στον *Ηγεμόνα* υποδεικνύεται ο ουσιώδης δεσμός ανάμεσα στην κακία και την ελευθερία. Το πρώτο μέλημα είναι να ελεγχθεί η τύχη και από εκεί και πέρα να παραχθεί έργο. Ο ηγεμόνας υπό αυτή την έννοια συγκεντρώνει την αυθεντία επί παντός και τη βούληση να εφαρμόζει στους άλλους ότι αποφασίζει. Μάλιστα ο ηγεμόνας είναι ο μόνος που μπορεί με τη στάση του να αφυπνίσει την ηθικότητα στους ανθρώπους. Εκ πείρας γνωρίζει ότι οι άνθρωποι

κάνουν το καλό μόνο από ανάγκη και είναι διατεθειμένος να τους αναγκάσει να μεταβάλουν σταδιακά την κακία σε ανιδιοτέλεια.

Ενότητα 19. Η δημοκρατία

ΜΟΡΦΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
1. Δημοκρατία της ισότητας.	Φτωχοί και πλούσιοι έχουν ακριβώς τα ίδια πολιτικά δικαιώματα
2. Δημοκρατία της ιδιοκτησίας.	Πολιτικά δικαιώματα σε όποιον κατέχει έστω ελάχιστη ατομική ιδιοκτησία.
3. Δημοκρατία του νόμου.	Στερείται των πολιτικών του δικαιωμάτων όποιος παραβαίνει το νόμο.
4. Δημοκρατία του πολίτη.	Τα πολιτικά δικαιώματα απευθύνονται μόνο σε όσους έχουν την ιδιότητα του πολίτη.
5. Λαϊκή δημοκρατία.	Νόμος είναι ό,τι αποφασίζει ο λαός.

6^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Επίκτητος, Μάρκος Αυρήλιο

ΕΝΟΤΗΤΑ 20 *Ο κοσμοπολίτης άνθρωπος*

1. Ποια τα βασικά σημεία των κειμένων;

- Η ελεύθερη βούληση (προαίρεση) είναι απόδειξη της ανθρώπινης ιδιότητας.
- Ο λόγος διακρίνει άνθρωπο από τα άλλα όντα της φύσης.
- Υπάρχει μία θεία διακυβέρνηση και ο άνθρωπος μπορεί να την κατανοεί.
- Η αποστολή του ανθρώπου είναι να υποτάσσει όλες τις επιθυμίες του στο γενικό σύνολο.
- Οι άνθρωποι έχουν τη νόηση ως οδηγό των πράξεών τους.
- Ο λόγος είναι νόμος και ο νόμος δημιουργεί πολίτες και πολίτεύματα,

2. Ποιοι είναι οι βασικοί όροι των αποσπασμάτων ;

Στις Διατριβές του Επίκτητου οι βασικές έννοιες που απαρτίζουν το απόσπασμα είναι : η *προαίρεσις*, ο *λόγος*, ο *πολίτης* του κόσμου, η *θεία διοίκηση*, το *όλον*. Ο Επίκτητος ως εκπρόσωπος του νεώτερου Στωικισμού, βλέπει στον φυσικό κόσμο μία έλλογη τάξη, ανεξάρτητη από τις κοινωνικές συνθήκες. Το αγαθό είναι η ενσωμάτωση σε αυτή την έλλογη τάξη και εδώ εστιάζεται η προαίρεσις και ο Λόγος. Σε μία πρώτη ματιά η έλλογη τάξη του σύμπαντος μοιάζει αντιφατική ε την *άδοδύλευτη και ανυπότακτη φύση* του ανθρώπου, ο Επίκτητος τονίζει όμως την ξεχωριστή (*κεχώρισαι*) ικανότητα του ανθρώπου να εξετάζει με λογική και να επιλέγει (*προαίρεσις*) την στάση του απέναντι στην τάξη του σύμπαντος. Η φιλοσοφία αποκτά έτσι ένα χαρακτήρα πρακτικό περισσότερο μια μεθοδολογία ενάρετου βίου, Η αντίθετη οδός, τα πάθη, είναι για τον Επίκτητο πηγή δυστυχίας.

Στον Μάρκο Αυρήλιο ας προσέξουμε τους όρους *νοερόν, λόγος και νόμος*. Η τριάδα αυτή δημιουργεί τον πολίτη και το πολίτευμα στην οικουμενική του διάσταση. Έτσι η κοινή πόλις, δηλ. η ρωμαϊκή αυτοκρατορία, θεμελιώνεται πάνω στη λογική και στο νόμο.

3. Υπηρετούν και οι δύο στοχαστές κάποιο φιλοσοφικό ρεύμα;

Προφανώς ναι! Τον νεώτερο στωικισμό οι εκπρόσωποι του οποίου διαχώριζαν ευθαρσώς αυτά που είναι στο χέρι μας (τα ἐφ' ὑμῖν) από αυτά τα οποία δεν μπορούμε να καθορίσουμε (τα οὐκ ἐφ' ὑμῖν). Η αρετή και η ευδαιμονία του σοφού ανθρώπου συνίστανται στην προστασία αυτού που πραγματικά μας ανήκει (επιδίωξη της γαλήνης, τήρηση των κανόνων ηθικής, αταραξία) απέναντι στη επίθεση των εξωτερικών εχθρών (δουλεία, ένδεια, φιλοδοξία κλπ). Ας προσέξουμε εδώ ότι για τους στωικούς όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι από τη φύση τους υπερβαίνοντας έτσι τα διαχωρισμό ανάμεσα σε άρχοντες και υποτελείς, ελευθέρους και δούλους.

4. Διαφέρουν ή ομοιάζουν οι γλωσσικές επιλογές των δύο συγγραφέων;

Περισσότερο διαφέρουν. Ο Επίκτητος χρησιμοποιεί έντονα δεοντική τροπικότητα με αποστροφή προς τον αναγνώστη (σκέψαι), β' ενικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, χρήση παρομοιώσεων (χείρ ή ποῦς) γενικότερα ύφος ζωντανό, παραστατικό σχεδόν προφορική διδασκαλία. Ο Μάρκος Αυρήλιος στηρίζει όλο το επιχείρημά του σε έναν υποθετικό συλλογισμό, η τροπικότητα είναι επιστημική και η κατασκευή του αυστηρά λογική.

Ο Επίκτητος αναφέρεται ως παιδί δούλων και φέρεται ότι γεννήθηκε στην Ιεράπολη της Φρυγίας εξ ου ενίοτε και το προσωνύμιο Ιεραπολίτης. Ο Επίκτητος ανέπτυξε ένα φιλοσοφικό σύστημα που θεμελιωνε σε βάσεις από την ηθική του Σενέκα και το οποίο ήταν κυρίως ένα είδος θρησκευτικής διδασκαλίας που έμοιαζε πολύ με τον χριστιανισμό. Επίκεντρο της φιλοσοφίας του Επίκτητου είναι ο άνθρωπος και η εκπαιδευτική αγωγή του με έμφαση στην ηθική. Η εκπαίδευση για τον φιλόσοφο είναι το μέσο με το οποίο μπορεί να κατοχυρώσει ο άνθρωπος την ελευθερία του. Μέσω της άσκησης της φιλοσοφίας ο άνθρωπος μπορεί να διακρίνει τα πράγματα που βρίσκονται υπό την εξουσία του από εκείνα που δεν βρίσκονται υπό την εξουσία του. Κατά τον Επίκτητο, η έννοια της ευδαιμονίας εδράζεται στη γνώση των «εφ' ημίν» (στα οποία υπάγονται οι προσωπικές μας πράξεις, οι σκέψεις κλπ.) και των «ουκ εφ' ημίν» (στα οποία υπάγονται ο πλούτος, η δόξα κλπ.).

ΕΝΟΤΗΤΑ 21. *Η νέα οικουμένη*

1. Ποια τα βασικά σημεία του κειμένου;

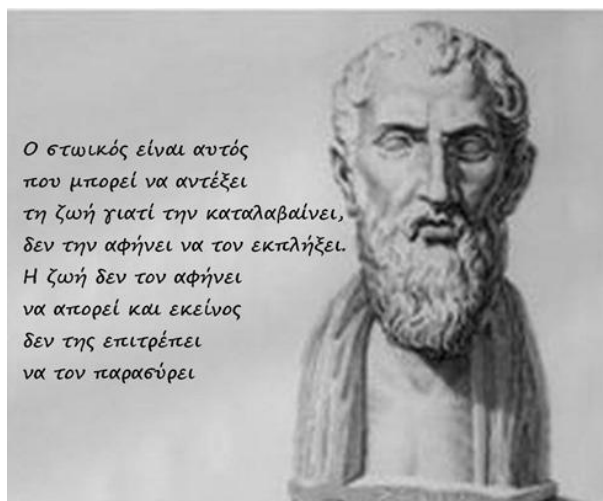
- Η πολιτεία του Ζήνωνα προβλέπει μία οικουμενική πολιτεία με όλους του ανθρώπους πολίτες και δημότες.
- Στην πολιτεία αυτή ένας νόμος και ένας κοινός τρόπος ζωής.
- Το όραμα του Ζήνωνα το υλοποίησε ο μέγας Αλέξανδρος.
- Η πολιτική του ήταν ο συγκερασμός Ελλήνων και βαρβάρων ώστε να θεωρήσουν την οικουμένη ως πατρίδα τους.
- Η ελληνικότητα και η βαρβαρότητα θα ορίζεται από την ατερή ή την έλλειψή της.
-

2. Ποια η σχέση Πλούταρχου, Ζήνωνα και Μέγα Αλέξανδρου;

Ουσιαστικά ελάχιστη. Ο Ζήνωνας, ιδρυτής του Στωικισμού, έζησε στα τέλη του 4ου αιώνα π.Χ. πριν από τον μέγα Αλέξανδρο, ενώ ο Πλούταρχος ζει τον 1 αιώνα π.Χ. στην ουσία ο μέγας Αλέξανδρος δεν γνώριζε, ούτε φυσικά είχε κάποιο σχέδιο να εφαρμόσει τη φιλοσοφία του Ζήνωνα. Ο Πλούταρχος όμως, γνήσιο παιδί του Στωικισμού που στην εποχή του κυριαρχούσε φιλοσοφικά, συνδυάζει τα δύο πρόσωπα, όπως συνήθιζε, για να τεκμηριώσει τη ιδέα του οικουμενικού κράτους,

Ο Ζήνων ο Κιτιεύς (334 π.Χ. - 262 π.Χ.) ήταν Κύπριος φιλόσοφος από το Κίτιο, ο οποίος

δημιούργησε τη φιλοσοφική σχολή του στωικισμού στην Αθήνα. Δίδαξε ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη αυθεντία από τον λόγο. Ο κόσμος της φύσης είναι η μόνη πραγματικότητα. Η φύση διέπεται από έλλογες αρχές. Το πνεύμα της ορθολογικότητας που διαποτίζει εμάς και τον κόσμο είναι αυτό που λέμε Θεός. Έγραψε πολυάριθμα έργα, από τα οποία κατά κύριο λόγο σώζονται αποσπάσματα. Ανάμεσα σ' αυτά είναι τα εξής: «η Πολιτεία», «η Λογική», «Περί παθών», «Περί του καθήκοντος», «Περί νόμου», «Περί ελληνικής παιδείας», «Πυθαγορικά» κ.α

Ο στωικός είναι αυτός
που μπορεί να αντέξει
τη ζωή γιατί την καταλαβαίνει,
δεν την αφήνει να τον εκτελήξει.
Η ζωή δεν τον αφήνει
να απορεί και εκείνος
δεν της επιτρέπει
να τον παρασύρει

3. Ποιες οι γλωσσικές επιλογές στο κείμενο του

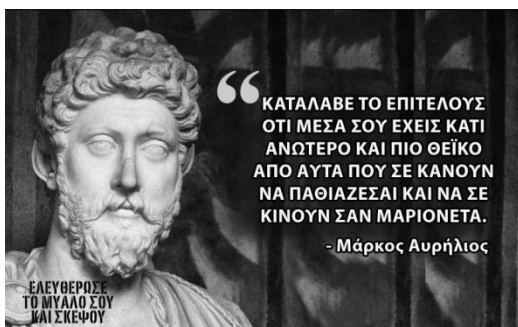
Πλούταρχου;

Ο Πλούταρχος χρησιμοποιούσε στα έργα του γραφή και ύφος αττικό, όπως έγραφαν οι μεγάλοι ρήτορες του 5ου αιώνα π.Χ. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα υιοθετεί αντιθέσεις και παρομοιώσεις για να αναδείξει την σχέση του φιλοσοφικού έργου του Ζήνωνα και την πολιτική του μέγα Αλέξανδρου. Ας προσέξουμε τα *ἀλλά πάντας ἀνθρώπους, Ἀλέξανδρος τῷ λόγῳ, οὐ γάρ ὡς Ἀριστοτέλης, ἀλλά κοινός ἦκειν κα.* Οι παρομοιώσεις και οι αναλογικές συγκρίσεις (*ὥσπερ ὄναρ, ὡς ζῴοις, ὥσπερ ἐν κρατῆρι κα.*) χρησιμεύουν για να συσχετίσει με παραστατικότητα τα ὅρια και το περιεχόμενο του οικουμενικού κράτους που οραματίζεται.

ΕΝΟΤΗΤΑ 22. *Η επιμέλεια του εαυτού.*

1. Ποια τα βασικά σημεία των κειμένων;

- Ο κόσμος ζητά αναχωρήσεις με κριτήριο τον τόπο.
- Η αληθινή αναχώρηση είναι η ενδοσκόπηση.
- Η ευμάρεια είναι η αρμονία.
- Η ενδοσκόπηση είναι το καλύτερο εφόδιο για τις δυσκολίες τα ζωής.
- Η αναλογία με το συμπόσιο.
- Πρακτικές συμβουλές καλών τρόπων : οι καλές πρακτικές μας φέρνουν κοντά στους θεούς.
- Η αυτοσυγκράτηση και η καταπολέμηση των παθών μας εξισώνει με τους θεούς.

Ο Μάρκος Αυρήλιος Αντωνίνος Αύγουστος (*Imperator Caesar Marcus Aurelius Antoninus Augustus*¹ 121 - 180) ήταν Ρωμαίος αυτοκράτορας από το 161 έως το 180. Κυβέρνησε ως συναυτοκράτορας με τον Λεύκιο Βέρο από

το 161 έως το θάνατο του Βέρου το 169. Ήταν ο τελευταίος από τους "Πέντε Καλούς Αυτοκράτορες" και θεωρείται επίσης ως ένας από τους σημαντικότερους στωικούς φιλοσόφους.